

**YENİ NESİL
SORU BANKASI**

SOSYAL BİLGİLER

**EVRENSEL
İLETİŞİM
YAYINLARI**

Copyright ©

Evrensel İletişim Yayın Dağıtım
San. Tic. Ltd. Şti.

Bu kitabın her hakkı
EVRENSEL İLETİŞİM LTD. ŞTİ.'e aittir.

Hangi amaçla olursa olsun, bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı
yayınlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi
ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması
yasaktır.

Genel Yayın Yönetmeni ve Editör

Engin KARAPINAR

Dizgi - Kapak - Tasarım

Osman GÜRLEYİK

Basım Yeri

Korza Basım

ISBN

978 - 625 - 7153 - 01 - 0

Zübeyde Hanım Mah. 655. Cad. No.: 15/A

Altındağ / ANKARA

Tel: (0312) 384 65 00 Faks: (0312) 384 61 00

email: evrensel@evrenseliletisim.com.tr

www.evrenseliletisim.com.tr

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden lâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan lâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaî bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

SOSYAL BİLGİLER

ÜNİTE - 1: BİREY VE TOPLUM	7
ÜNİTE - 2: KÜLTÜR VE MİRAS	37
ÜNİTE - 3: İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER	71
ÜNİTE - 4: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM	105
ÜNİTE - 5: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM	135
ÜNİTE - 6: ETKİN VATANDAŞLIK	169
ÜNİTE - 7: KÜRESEL BAĞLANTILAR	191
CEVAP ANAHTARI:	220

1. ÜNİTE

BİREY VE TOPLUM

**BECERİ
TEMELLİ
SORULAR**

**OKULA
YARDIMCI**

**KİLİT
BİLGİLER**

**MEB
MÜFREDATINA
UYUMLU**

**KONU
ÖZETİ**

KİLİT BİLGİ

Sosyal Bilgiler; tarih, coğrafya, ekonomi, vatandaşlık ve hukukla ilgili konular içeren bir derstir.

Bu ders, bizim **etkin ve sosyal bir vatandaş** olmamıza katkı sağlar.

Sosyal Bilgiler dersinin kişisel gelişimimize katkıları şunlardır:

- ◆ Bağımsızlık ve egemenlik unsurlarını öğreniriz.
- ◆ Eleştirel düşünebilmeyi, kendi kararlarımızı verebilmenin önemini; ilgi, istek ve yeteneklerimizin farkına varmamızı sağlar.
- ◆ Birlikte yaşama ve yardımlaşmanın önemini kavramamızı sağlar.
- ◆ İnsanların ekonomik faaliyetleri hakkında bilgi sahibi oluruz.

1.

Selamlar, adım Ilgaz. Yapılan seçim sonucunda 5/D sınıfının başkanı oldum. Amacım sınıfımı iyi şekilde temsil etmek, sınıfımın isteklerini ve sorunlarını yetkililere iletmek ve sınıftaki arkadaşlarıma elinden geldiğince yardımcı olmaktır.

Ilgaz'ın bu sözü Sosyal Bilgiler dersinin aşağıdaki kazanımlarından hangisiyle daha fazla ilişkilendirilebilir?

- A) Demokratik yaşam kültürünü öğrenmemizi sağlar.
- B) Çevremize karşı duyarlı olmamızı sağlar.
- C) Teknolojinin insan hayatı üzerindeki etkilerini öğrenmemizi sağlar.
- D) Yardımlaşmanın önemini anlamamızı sağlar.

2.

HABER

TÜBİTAK MAM tarafından "Atık Pillerin Bertarafı ve Geri Kazanım Teknolojilerinin Geliştirilmesi Projesi" kapsamında kurulan entegre tesisle, atık pillerin çevre ve insan sağlığına zararlarının önlenmesinin yanı sıra ekonomik kazanç sağlanması bekleniyor. TÜBİTAK MAM Strateji ve Teknoloji Geliştirme Başkan Yardımcısı Doç. Dr. Murat Makaracı, artan pil kullanımının, insan sağlığı ve çevre kirliliği için potansiyel tehlike oluşturduğunu söyledi.

Bu habere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Atık piller insan sağlığını olumsuz etkilemektedir.
- B) Toprağa bırakılan atık piller ürünlerin verimini arttırmaktadır.
- C) Projenin ülke ekonomisine katkı sağlaması düşünülmektedir.
- D) Atık pillerin toplanması, çevrenin korunması açısından olumlu bir gelişmedir.

3. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü eski adıyla Çocuk Esirgeme Kurumu, Türkiye'de yoksul ve korunmaya muhtaç çocuklara ve ailelere bakım, eğitim, sağlık, kültür hizmetlerini sistemli bir biçimde sunmak için oluşturulmuş bir kurumdur.

Elif Öğretmen sınıfıyla birlikte Çocuk Esirgeme Kurumu'nu ziyaret etmeyi planlamaktadır.

Bu ziyaretin öğrencilere,

- I. Doğal çevrenin özelliklerini tanıma
- II. Empati duygularını güçlendirme
- III. Birlikte yaşama ve yardımlaşmanın önemini kavratma

hangilerini kazandırması beklenir?

- A) Yalnız II. B) Yalnız III. C) I ve II. D) II ve III.

4. Sosyal Bilgiler dersi sayesinde, günlük yaşamımda kullandığım mekânların krokisini çizebiliyorum. Çevremdeki insanlara bilmedikleri bir yeri tarif etmeyi veya tarif edilen bir yeri nasıl bulacağımı krokiler sayesinde öğrendim.

Verilen kazanım sosyal bilimleri oluşturan derslerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Tarih B) Coğrafya C) Ekonomi D) Vatandaşlık

5.

Merhaba çocuklar, önümüzdeki hafta Kızılay kurumunu ziyaret edeceğiz. Sizden yetkililere sormak istediğiniz soruları önceden not etmenizi istiyorum.

Aslı öğretmen bu ziyaret sonucunda öğrencilerine aşağıdakilerden hangisini kazandırmak istemektedir?

- A) Birlikte yaşama ve yardımlaşmanın önemini anlama
- B) Kültürel mirası koruma konusunda duyarlılık
- C) Kendi kararlarımızı verebilmenin önemi
- D) Çevremizdeki tarihi eserler ve doğal varlıkların farkına varma

KİLİT BİLGİ

Geri Dönüşümün Yararları;

- ◆ Ülke ekonomisine katkı sağlar.
- ◆ Doğal kaynaklarımızı korur.
- ◆ Enerji tasarrufu sağlar.
- ◆ İş imkanları sağlar.
- ◆ Aile bütçesini korur.
- ◆ Küresel ısınmayı azaltır.

KİLİT BİLGİ

Etkin vatandaş; haklarını ve sorumluluklarını bilen ve bunlara göre hareket eden kişidir.

Etkin bir vatandaş;

- ◆ Demokratik haklarını kullanır.
- ◆ Haklarını bilir ve gerek duyduğunda kullanır.
- ◆ Vergisini düzenli olarak öder.
- ◆ Kanunlara ve kurallara uyar.
- ◆ Askerlik görevini yerine getirir.
- ◆ Ülke ekonomisine katkıda bulunur.

6. 5/C sınıfında okuyan Gamze, Millî mücadele döneminde gösterilen fedakârlıkları ve Cumhuriyetin hangi şartlarda kurulduğunu Sosyal Bilgiler dersinde öğrendi.

Buna göre Sosyal Bilgiler dersinin Gamze'ye katkısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ekonomik faaliyetlerin insan hayatındaki önemini kavrayabilme
- B) Tarihimizi ve kültürümüzü öğrenme
- C) Bilim ve teknolojinin olumlu-olumsuz etkilerini öğrenme
- D) Yaşadığımız çevrenin coğrafi özelliklerini tanıma

Verilen görsel Sosyal Bilgiler dersinin aşağıdaki katkılarından hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Birlikte yaşama ve yardımlaşmanın önemini anlamamızı sağlar.
- B) İnsanlar ve doğal çevre arasındaki ilişkileri anlamamızı sağlar.
- C) Millî kültürümüzü oluşturan temel öğeleri öğrenmemizi sağlar.
- D) Birbirimize karşı olan sorumluluklarımızı kavramamızı sağlar.

8. Merhaba adım Sibel. 5. sınıfta okuyorum. Geçen ders, öğretmenimiz sınıfımıza Taha isminde yeni bir arkadaşımızın katılacağını söyledi. Taha arkadaşımızın otizmli olduğunu ve bazı özelliklerinin bizlerden farklı olabileceğini açıkladı. Öğretmenimiz bu durumun bir hastalık değil bir farklılık olduğunu anlattı. Aramıza katıldıktan sonra tüm farklılıkları ile birlikte Taha'yı çok sevdim.

Bu metne göre Sibel ile ilgili,

- I. Ön yargılıdır.
- II. Hoşgörü sahibidir.
- III. Farklılıklara saygılıdır.

yargılarının hangisi söylenemez?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III

9. Apartman yöneticisi Sinan Bey, mahallede çöplerin düzenli toplanmadığı ve bundan dolayı çevreye kötü kokuların yayıldığı gerekçesiyle belediyeye şikâyet dilekçesi yazmıştır.

Buna göre Sinan Bey ile ilgili aşağıdakilerden hangileri söylenemez?

- A) Çevreye duyarlı
B) Sorumluluk sahibi
C) Haklarını bilen
D) Yeteneklerini geliştiren

KİLİT BİLGİ

Konuyla İlgili Temel Kavramlar:

Vatandaş: Aynı toprak üzerinde yaşayan ve aynı devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişilere denir.

Demokrasi: Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimidir.

Dilekçe: Bir dileği bildirmek için resmî makamlara sunulan, imzalı ve adresli, pullu veya pulşuz yazıdır.

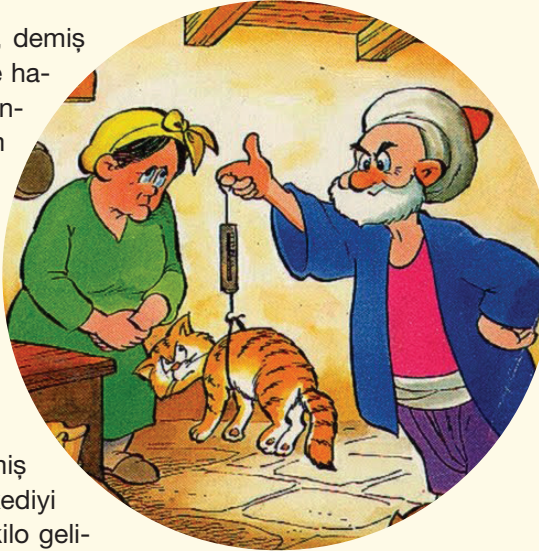

10.

Et Buradaysa Kedi Nerede?

Bir gün Nasrettin Hoca'nın canı et yemeği istemiş. Kasaptan iki kilo et alıp evine götürmüştü.

- Akşama güzelce pişir bunları, demiş hanımına. Ne var ki o gün eve hanımın misafirleri gelmiş. Kadıncağız eti pişirip onlara ikram etmiş. Akşamda bir tarhana çorbası çıkarmış. Hoca'nın önüne.
- Et nerede demiş Hoca. Kadın doğruyu söyleyeceğine bir yalan kıvrımış.
- Eti kedi yedi, demiş.
- Getir şu kediye bakalım demiş Hoca. Sonra teraziyi çıkartıp kediye tartmış. Bakmışlar ki tam iki kilo geliyor. Hoca hanımına sormuş:
- Peki hanım demiş, kedi bu ise bizim et nerede? Et buyusa kedi nereye gitti?

Bu fıkradan hareketle Nasrettin Hoca ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Ön yargılı
B) Sorumluluk sahibi
C) Eleştirel düşünen
D) Empati kurabilen

KİLİT BİLGİ

Toplum olaylarını, insanın sosyal ve kültürel faaliyetlerini inceleyen bilimlerin ortak adına **sosyal bilimler** denir.

Bu bilimlerin ortak özelliği insan davranışlarını çeşitli yönleriyle ele almalarıdır.

TEMA Vakfı;

1. “Merhaba adım Sinem. 11 yaşımdayım. Sosyal Bilgiler dersi sayesinde, resmî kimlik belgemi inceleyerek kişisel kimliğime ilişkin çıkarımlarda bulunabilmeyi öğrendim. Artık okul, hastane gibi devlet kurumlarında işlerimi yapabilmek için resmî kimliğimin gerektiğini biliyorum.”

Buna göre Sinem’in aşağıdaki davranışlardan hangisini yapması beklenemez?

- A) Sağlık ocağında muayene olmak için önce kimlik belgemle kayıt yaptırırım.
- B) Sınıf arkadaşıma kimlik kartımın bir örneğini hatıra olsun diye verdim.
- C) Babam Genel Ağ’dan uçak bileti alırken kimlik kartımı daima yanımda bulundururum.
- D) 5. Sınıfa geçtiğimde kimlik belgemin bir örneğini kayıt için yeni okuluma verdim.

2. Mine Öğretmen sınıf panosuna aşağıdaki görseli asmıştır.

Bu görsele göre Mine Öğretmen öğrencilerine aşağıdaki kazanımlardan hangisini vermeyi amaçlamıştır?

- A) Birlikte yaşama ve yardımlaşmanın önemi
- B) Millet olma bilincimizin gelişmesi
- C) Çevremizdeki doğal varlıkların farkına varmak
- D) Ekonomik faaliyetlerin insan hayatındaki önemi

3. Selam arkadaşlar, geçen hafta bir mağazadan saç kurutma makinası aldım. Birkaç kez kullandıktan sonra makınayı çalıştıramadım. Ürünü fişiyle birlikte iade etmek istediğimde yetkili, kullanıcı hatası gerekçesi ile bunu kabul etmedi. O anda aklıma bu sorunun çözümü ile ilgili Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiğim bilgiler geldi. Bu bilgilerden yola çıkarak ailemle birlikte Tüketici Hakem Heyetine başvurma kararı aldık.

Melis'in bu sorunu Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiği hangi kazanımla çözdüğü söylenebilir?

- A) Kanunlara ve kurallara uyar.
B) Sorumluluk bilinciyle hareket eder.
C) Ülke yönetimine katkı sağlar.
D) Haklarını bilir ve gerektiğinde kullanır.

4. Etkin bir vatandaş;

- Seçim zamanı geldiğinde oy kullanır.
- Üretim yaparak ülkesine katkıda bulunur.
- Haklarını bilir ve gerektiğinde kullanır.

Bu davranışlar aşağıdaki öğelerle eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) Demokrasi kültürü B) Dilekçe hakkı C) Girişimcilik D) Vergi vermek

- 5.

"Hayatımız Çocuklarımız"

**2-8 KASIM
LÖSEMİLİ
ÇOCUKLAR
HAFTASI**

Cumhuriyet Ortaokulu Lösemili Çocuklar Haftası ile ilgili program düzenlemiştir. Bu program kapsamında şiir ve kompozisyon yarışmaları yapılmıştır. Ayrıca sınıflarda lösemi konulu kısa film izlenmiştir.

Bu programın düzenlenmesiyle öğrencilerin aşağıdaki duygulardan hangisini kazanması beklenemez?

- A) İlgililik ve yeteneklerin gelişimi B) Farklılıklara saygı
C) Hoşgörü D) Empati kurma

KİLİT BİLGİ

Sosyal Bilimleri Oluşturan Alanlar

- ◆ Sosyoloji
- ◆ Tarih
- ◆ Coğrafya
- ◆ Hukuk
- ◆ Psikoloji
- ◆ Arkeoloji
- ◆ Felsefe
- ◆ Ekonomi
- ◆ Antropoloji

Yardımlaşma ve Dayanışmanın Faydaları

- ◆ Toplumda yardımsever bireyler yetişir.
- ◆ Kardeşlik ve dostluk duyguları gelişir.
- ◆ Problemler kolay çözülür.
- ◆ Toplumsal barışa katkı sağlanır.
- ◆ Başarıyı beraberinde getirir.
- ◆ Birlik ve beraberlik güçlenir.

KİLİT BİLGİ

Yardımlaşma ve dayanışma, hayatımızın vazgeçilmez değerleridir.

Kültürümüzde yardımlaşma ve dayanışma duygularını yansıtan en güzel örneklerinden biri de sadaka taşlarıdır.

Genellikle cami etrafında bulunan ve üzerinde para koyabilecek bir oyuğu bulunan taşlardır.

Hayırseverler sadaka taşlarına para bıraktıktan sonra ihtiyacı olan kişi sadaka taşından sadece ihtiyacı kadarını alır ve diğer ihtiyaç sahiplerini de düşünürdü.

Sadaka Taşı

6. Aşağıda sınıf başkan adaylarından Ebru'nun konuşma metni verilmiştir.

Değerli arkadaşlarım hepinize saygı ve sevgilerimi sunarım. Sınıf başkanı olarak beni seçmenizi hepinizden bekliyorum. Eğer sınıf başkanı olursam; sınıf daha düzenli ve daha kurallı bir şekilde olacak. Nöbetçi çizelgesi hazırlanacak ve ona göre sınıfta her gün bir nöbetçi duracak. Sınıfın havalandırması yapılacaktır. Ayrıca herhangi bir sorunda öğretmenlerimiz ile iletişime geçerek gerekli iletişim sağlanacaktır. Hiç kimseyi ayırt etmeden eşit bir şekilde davranmak en büyük amacım olacaktır. Hiçbir şekilde şiddet e zorla bir iş yaptırmaya çalışmayacağım. Herkesin mutlu ve huzurlu olduğu bir ortam oluşturmaya çalışacağım. Beni başkan olarak seçmeniz beni onurlandıracaktır. Sizlere şimdiden teşekkür ederim.

Bu sözlerden hareketle Ebru ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kamuoyu oluşturabilme becerilerini kazanmıştır.
B) Hoşgörü ve çoğulculuk bilinci gelişmiştir.
C) Kültürel mirası koruma konusunda duyarlıdır.
D) Etkili iletişim kurabilme özelliklerine sahiptir.
7. Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından birisi de hak ve sorumluluklarımızı bilen iyi bir vatandaş olmamızı sağlamasıdır.

Bilgiye göre aşağıdaki faaliyetlerden hangisinin Sosyal Bilgiler dersinin bu amacına yönelik olduğu söylenemez?

- A) Sınıf başkanlığı seçimlerinde aday olmak
B) Çevreyi kirletenleri uyarmak
C) Sosyal medyayı sınırsızca kullanmak
D) Sorunuyla ilgili dilekçe yazmak

- 8.

BİLGİ

Sosyal Bilgiler dersi eleştirel düşünebilmeyi, kendi kararlarımızı verebilmenin önemini; ilgi, istek ve yeteneklerimizin farkına varmamızı sağlar.

Bu bilginin,

- I. Meslek seçimi,
II. Sosyal etkinliklere katılım,
III. İfade özgürlüğü

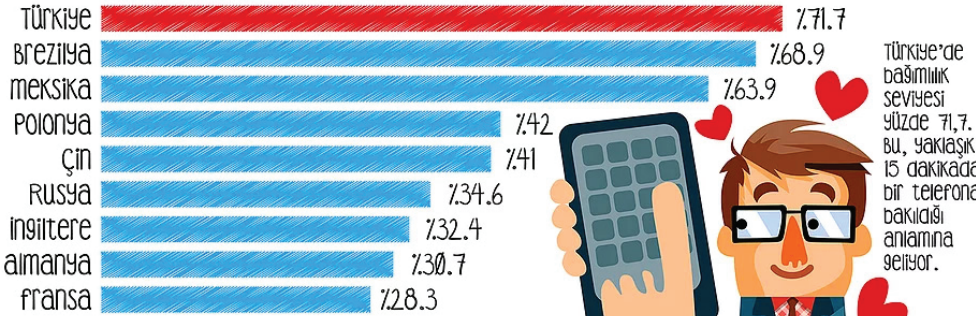
maddelerinden hangileri ile ilgili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız II. B) I ve II. C) I ve III. D) I, II ve III.

TÜRKİYE'nin AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI KARNESİ

9.

Türkiye, dünyada akıllı telefona bağımlılığın en yüksek olduğu ülke.

28

uyanır uyanmaz
telefonunu kontrol
edenlerin oranı

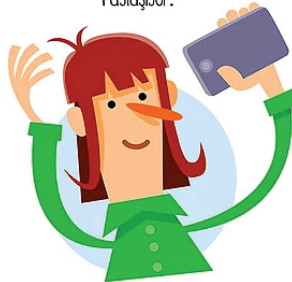
Her on kişiden dokuzu,
uyandıktan sonra 15 dakika
içerisinde cep telefonunu
mutlaka kontrol ediyor.

98

akıllı telefonlarıyla
fotoğraf
çekenlerin oranı

Her iki kullanıcıdan biri
çektirdi fotoğrafları günlük
olarak sosyal medyada
paylaşıyor.

20

Karşıdan karşıya
geçerken ve araç
kullanırken akıllı
telefonunu
kullanılanlar

Verilen görsel Sosyal Bilgiler dersinin kişisel gelişimimize katkılarından hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Bir insan olarak doğuştan itibaren var olan haklarımızı bilmemizi sağlar.
- B) Teknolojinin insan hayatı üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini öğrenmemizi sağlar.
- C) İnsanlar ve doğal çevre arasındaki ilişkileri anlamamızı sağlar.
- D) Ülkemize karşı görev ve sorumluluklarımızın neler olduğunu öğrenmemizi sağlar.

10. Etkin bir vatandaş sorumluluk bilinciyle hareket eder.

Verilen yargı aşağıdaki örnek davranışlardan hangisiyle eşleştiremez?

- A) Beril'in okuldan çıkarken eve giderken yaya geçidini kullanması
- B) Mert'in ödevlerini zamanında yapması
- C) Ferdi'nin hafta sonları arkadaşlarıyla maç yapması
- D) Cemre'nin kullanılmış kağıtlarını geri dönüşüme atması

KİLİT BİLGİ

Teknolojinin sunduğu sayısız imkânların aşırı, kontrolsüz ve yanlış bir şekilde kullanılması kişilerin hayatında ciddi zararlara sebep olabilmektedir.

güvenli internet

"seçmek
özgürdür"

**Genel Ağ'da Güvenliğiniz
için Önemli Kurallar**

KİLİT BİLGİ

Olayların birden fazla nedeninin ve sonucunun olmasına insanların bu olaylardan farklı şekillerde etkilenmesine olayların **çok boyutluluğu** denir.

Toplumda yaşayan insanlar bir olaydan farklı şekilde etkilenebilirler.

Örneğin aşağıda görsellerde yer alan olaylar herkesi farklı açılardan etkiler.

1.

HABER

06.02.2020

Mersin'in Mut ilçesindeki Sertavul Geçidi, aşırı yağışlar sonucu meydana gelen heyelan nedeniyle ulaşımına kapandı. Akdeniz Bölgesi'ni İç Anadolu Bölgesi'ne bağlayan önemli geçitlerden olan Sertavul Geçidi'ne giden D-715 karayolunda, aşırı yağışlar sonucu meydana gelen heyelan nedeniyle yol kapandı. Yetkililer, Sertavul Yaylası çıkışında sabah saatlerinde kapanan yolun açılması için çalışmaların sürdüğünü açıkladı. Yolun kapalı olması nedeniyle araçların Sertavul'da bekletildiği bildirildi.

Bu haber ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Birden fazla kişi etkilenmiştir.
- B) Ulaşımında aksamalar görülmüştür.
- C) Yetkililer ve sürücüler aynı şekilde etkilenmişlerdir.
- D) Heyelan yolculuk süresini uzatmıştır.

2.

Bir Öğrencinin Ders Başarısının Düşük Olma Nedenleri

Ayaz Öğretmen bu sorunu çok boyutlu olarak düşündüğünde aşağıdaki nedenlerden hangisine ulaşamaz?

- A) Derse karşı ön yargıdır.
- B) Plansız ve programsız çalışmıştır.
- C) Dersi dinlememiştir.
- D) Fazla kitap okumuştur.

3.

Mahallemizde Devlet Hastanesi açıldı.

Hastaneye yakın kiralık daireleri ve iş yerlerini belirlemeliyim. Diğer emlakçılardan önce hareket etmeliyim.

Eczanemi hastaneye yakın bir yere açmalıyım.

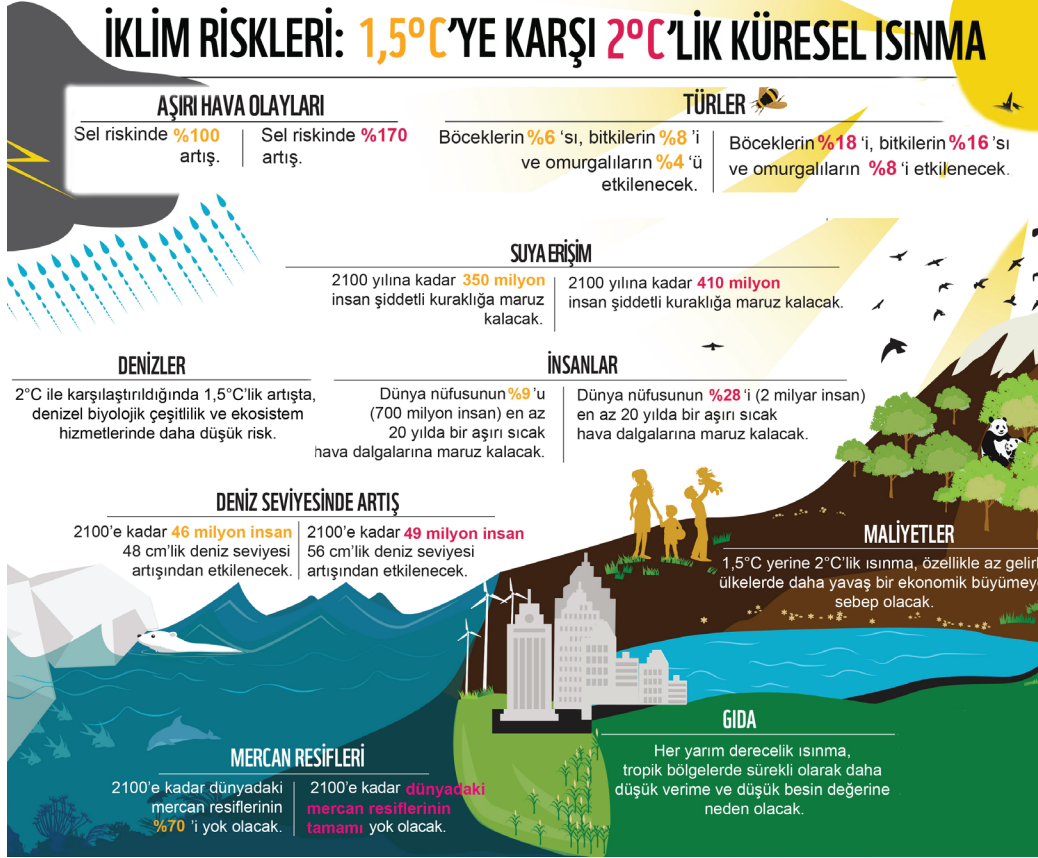

Evime yakın bir hastanenin açılması ailemin sağlık hizmetlerinden daha hızlı yararlanması açısından iyi oldu.

Verilenlerden hareketle aşağıdaki çıkarımlardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Aynı olay birçok insanı farklı biçimde etkileyebilir.
- B) Benzer olaylar aynı sonuçları ortaya çıkarabilir.
- C) Etkileri zaman içerisinde ortaya çıkabilir.
- D) Olayın insanlara etkileri aynı olabilir.

4.

Verilen görsel incelendiğinde aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Küresel ısınma farklı alanda birçok sonuç ortaya çıkaracaktır.
- B) İnsan hayatını olumlu etkileyecektir.
- C) Mercan resiflerinin %70'i yok olacaktır.
- D) Doğal afetlerin görülme sıklığı artacaktır.

5.

Sakın bir çiviye küçümseme. Bir çivi bir nalı, nal bir atı, at bir komutanı komutan bir orduyu, ordu koca bir ülkeyi kurtarır.

Gengiz Han

Bu söz aşağıdaki unsurlardan hangisinin önemini vurgulamaktadır?

- A) Neden-sonuç ilişkisi
- B) Ön yargılı tutum
- C) Farklı yöntem seçimi
- D) Ortak sonuçlar

KİLİT BİLGİ

Bir olayın birden fazla nedeni ve sonucu olabilir.

Örneğin;

Çevre kirliliğini görsellerde verilenler oluşturmaktadır.

Hava Kirliliği

Su Kirliliği

Ses Kirliliği

Toprak Kirliliği

Görüntü Kirliliği

KİLİT BİLGİ

Bir olayın çok boyutluluğu incelenirken;

- ◆ Olay hangi insanları etkilemiştir?
- ◆ Olayın nedenleri nelerdir?
- ◆ Olayın insanlara etkileri nelerdir?
- ◆ Olayın sonuçları nelerdir?

cevaplanması gereken sorulardır.

6.

HABER

06.02.2020

Trabzon'da bugün sahil yolunda lüks cipin park halindeki bir araca çarpması sonucu domino etkisi meydana geldi. Kazada arka arkaya duran 9 araçta maddi hasar oluştu.

Bu haberde yer alan domino etkisi ifadesiyle aşağıdakilerden hangisi anlatılmak istenmiştir?

- A) Farklı nedenlerle ortaya çıktığı
- B) Olayın sonucunda herkesin farklı etkilendiği
- C) Olayın başlamasına neden olduğu
- D) Farklı sonuçların görüldüğü

7. Toplumda yaşayan insanlar bir olaydan farklı şekilde etkilenebilirler. Olayların birden fazla nedeninin ve sonucunun olmasına insanların bu olaylardan farklı şekillerde etkilenebilmesine olayların çok boyutluluğu denir.

Bu bilgilere göre aşağıda verilen durumlardan hangileri çok boyutlu olay olarak değerlendirilemez?

- A) Mahalleye yeni bir marketin açılması
- B) Kan bağışında bulunulması
- C) Sabah erkenden uyanılması
- D) Yangın felaketinin meydana gelmesi

8. Ayşe, Gaziantep şehrinde oturmaktadır. Suriye'de yaşanan iç savaşlar sonrasında Ayşe'nin yaşadığı mahalleye birçok mülteci gelmiş ve yerleşmiştir.

Ayşe'nin mahallesinde bu göçlerden sonra;

- I. Kiraların düşmesi,
- II. Konut sıkıntısının yaşanması,
- III. Alt yapı sorunlarının görülmesi

hangilerinin yaşanması beklenir?

- A) Yalnız I.
- B) I ve II.
- C) I ve III.
- D) II ve III.

9. Aşağıda deprem sonrasında gerçekleştirilen arama kurtarma çalışmalarına ait bir görsel verilmiştir.

Verilenlere göre doğal afet çok boyutlu olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Yetkililer görevlerini yapmaktadır.
- B) Olay orada bulunanları farklı şekilde etkilemiştir.
- C) Sağlık ekipleri hazır beklemektedir.
- D) Nedeni binanın sağlam zemine yapılmamasıdır.

10.

Temuçin'in ordusu, bir savaşta, güçlü bir düşman saldırısı karşısında dağılır, bozguna uğrar. O arada Temuçin de kaçarak terkedilmiş bir ahıra saklanır. Orada umudunu yitirmiş, bitik bir halde gizlenirken, bir karıncanın mısır veya buğday tanesini dik bir duvarın diğer yanına taşımak üzere hamaratça çalışmasını ibretle seyreder. Mısır veya buğday tanesi karıncadan büyüktür. Karınca taneyi duvarın üstünden aşımaya çalışır. Bu çalışmayı tam altmış dokuz kere tekrarlar. Ve altmış dokuz kez geriye düşer. Temuçin karıncanın bu azmini bir bir sayar. Başarma azminden hiç şaşmayan karınca, yetmişinci denemesinde başarır ve taneyi duvarın öteki tarafına aşırır. Karıncadan dersini alan Temuçin, o an nara atarak ayağa kalkar. Ordusunu tekrar toparlar. Düşmanın üstüne gider, onları yener ve sonra Cengiz Han adını alır.

Bu hikâyeden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Küçük gibi gözükken olaylar büyük sonuçlar ortaya çıkarabilir.
- B) Olayları farklı şekilde yorumlamak aldığımız kararları etkileyebilir.
- C) Sıradan olaylar çok boyutlu düşünüldüğünde etkileyici sonuçlar doğurabilir.
- D) Aynı olaylar benzer sonuçlar ortaya çıkarabilir.

KİLİT BİLGİ

Örneğin bir trafik kazasının görünen ve görünmeyen pek çok nedeni ve sonucu olabilir.

Trafik kazası;

- ◆ Birden çok kişiyi etkilemiştir.
- ◆ Kaza herkesi farklı şekilde etkilemiştir.
- ◆ Yetkili kişiler kazaya müdahale etmiştir.
- ◆ Trafik kuralı ihlali kazaya neden olmuştur.

Bu nedenle tanık olduğumuz bir olayı değerlendirirken çok boyutlu düşünmeliyiz.

KİLİT BİLGİ

Toplumsal içerisinde yer alan her bir kişiye **birey (fert)** denir.

Amaçları, görüşleri ve çıkarları bir olan insan topluluğuna **grup** denir.

Bireylerin grup oluşturabilmesi için;

- ◆ Ortak amaçlar taşımaları,
- ◆ Birbirlerini tanımaları ve ilişki içinde olmaları,
- ◆ Belirli bir süre bir arada bulunup ortak hareket etmeleri gerekir.

Bir amaç taşımayan tesadüf sonucunda bir araya gelmiş insan topluluğuna **kalabalık** denir.

Örneğin;

- ◆ Çarşıda alışveriş yapanlar,
- ◆ Durakta otobüs bekleyenler,
- ◆ Parkta gezenler

1. Sosyalleşme sürecinde birey, toplumun kültürel değerlerini öğrenir ve kendine has beceriler edinir.

Buna göre;

- I. Komşumuzla sohbet etmek,
- II. Genel Ağ'dan alışveriş yapmak,
- III. Hasta akrabamızı hastanede ziyaret etmek

davranışlarından hangileri sosyalleşmeye örnek olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I. B) I ve II. C) I ve III. D) II ve III.

2. Aile, toplumun en küçük birimi olarak kabul edilmektedir. Onlar sayesinde bebeklikten çocukluğa, çocukluktan yetişkinliğe geçeriz. Bu nedenle aileyi, içinde yer aldığımız en önemli grup olarak niteleyebiliriz. Hayata dair ilk bilgileri onlardan öğreniriz. Beslenme ve barınma gibi fiziksel ihtiyaçlarımızla birlikte sevgi ve saygı gibi duygusal ihtiyaçlarımızı da ailemiz sayesinde karşılarız.

Buna göre aile kurumuyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Sosyalleşme sürecinde önemli bir yeri vardır.
- B) İlk üyesi olduğumuz kıymetli bir gruptur.
- C) Fiziki ve duygusal ihtiyaçlarımız karşılanır.
- D) Sorumluluklarımız hep aynı kalır.

3. Aşağıdaki görselde pazarda alışveriş yapan insanlar yer almaktadır.

Verilen görsel incelendiğinde aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Alışveriş faaliyeti insanların sosyalleşmesine katkı sağlar.
- B) Yardımlaşma ve dayanışma duyguları ön plandadır.
- C) İnsanlar sosyal bir etkileşim içindedir.
- D) İnsanlar kalabalık kavramına örnek oluşturur.